

CAPITOLUL III

DREPTUL DE AUTOR ȘI DREPTURILE CONEXE

8

Drept de autor și drepturi conexe. Dreptul de reproducere. Excepții și limitări. Copie privată. Compensație echitabilă. Finanțare suportată din bugetul general de stat. Admisibilitate. Condiții

Potrivit articolului 5 alineatul (2) litera b) din Directiva 2001/29, statele membre pot să prevadă o excepție sau o limitare de la dreptul exclusiv de reproducere prevăzut la articolul 2 din această directivă, în cazul reproducerilor pe orice suport realizate de o persoană fizică pentru uz personal și în scopuri care nu sunt direct sau indirect comerciale, cu condiția ca titularii acestui drept exclusiv să primească o compensație echitabilă care să țină cont de măsurile tehnice vizate la articolul 6 din directiva menționată.

Dar revine statelor membre sarcina de a determina care sunt persoanele care trebuie să achite respectiva compensație, precum și de a stabili forma, modalitățile și nivelul acesteia, cu respectarea Directivei 2001/29 și, în sens mai general, a dreptului Uniunii.

 CJUE, Camera a patra, Hotărârea din 9 iunie 2016, cauza C-470/14¹

Tipul și obiectul

Cererea de decizie preliminară a fost formulată în cadrul unui litigiu între Entidad de Gestión de Derechos de los Productores Audiovisuales (EGEDA), Derechos de Autor de Medios Audiovisuales (DAMA) și Visual Entidad de Gestión de Artistas Plásticos (VEGAP), pe de o parte, și Administración del Estado² și Asociación Multisectorial de Empresas de la Electrónica, las Tecnologías de la Información y la Comunicación, de las Telecomunicaciones y de los contenidos Digitales (Ametic), pe de altă parte, cu privire la reglementarea națională referitoare la sistemul de compensație echitabilă pentru copia privată finanțată din bugetul general de stat, și privește interpretarea articolului 5 alineatul (2) litera b) din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională³.

Litigiul principal și întrebările preliminare

Reclamantele în litigiul principal sunt societăți de gestiune colectivă a drepturilor de proprietate intelectuală, abilitate să perceapă compensația echitabilă destinată titularilor de drepturi în cazul efectuării de copii private ale operelor sau ale obiectelor lor protejate.

¹ Text rectificat prin ordonanța din 7 septembrie 2016.

² Administrația publică, Spania.

³ JO 2001, L 167, p. 10, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 230.

La 7 februarie 2013, acestea au introdus la Tribunal Supremo¹, Secția de contencios administrativ, o acțiune care urmărește anularea Decretului regal 1657/2012.

Această instanță a autorizat ulterior Artistas Intérpretes, Sociedad de Gestión (AISGE), Centro Español de Derechos Reprográficos (CEDRO), precum și Asociación de Gestión de Derechos Intelectuales (AGEDI), Entidad de Gestión, Artistas, Intérpretes o Ejecutantes, Sociedad de Gestión de España (AIE) și Sociedad General de Autores y Editores (SGAE) să intervină în procedură. Unele dintre aceste societăți de gestiune colectivă a drepturilor de proprietate intelectuală au introdus ele însele o acțiune împotriva Decretului regal 1657/2012.

În susținerea concluziilor lor, reclamantele din litigiul principal invocă faptul că Decretul regal 1657/2012 este incompatibil, în două privințe, cu articolul 5 alineatul (2) litera b) din Directiva 2001/29. În primul rând, ele susțin, în esență, că această din urmă dispoziție impune ca compensația echitabilă acordată titularilor de drepturi în cazul efectuării de copii private să fie suportată, cel puțin în final, de persoanele fizice aflate la originea prejudiciului pe care o astfel de copie îl cauzează dreptului lor de reproducere exclusiv, în timp ce reglementarea instituită prin cea de a zecea dispoziție adițională și prin Decretul regal 1657/2012 stabilește această compensație în sarcina bugetului general de stat, prin urmare, a tuturor contribuabililor. În al doilea rând, acestea arată că reglementarea menționată nu garantează caracterul echitabil al respectivei compensații.

La rândul lor, pârâtele din litigiul principal susțin că articolul 5 alineatul (2) litera b) din Directiva 2001/29 nu se opune ca un stat membru să prevadă un sistem precum cel instituit prin cea de a zecea dispoziție adițională și prin Decretul regal 1657/2012.

După ce amintește contextul care a condus la înlocuirea de către autoritățile spaniole a sistemului de redevență digitală în vigoare până în anul 2011 cu un sistem de compensație echitabilă pentru copia privată finanțată din bugetul general de stat, instanța de trimitere arată mai întâi că, în conformitate cu principiul neafectării veniturilor bugetare, acest nou mecanism, spre deosebire de cel anterior, este finanțat de totalitatea contribuabililor spanioli, indiferent dacă aceștia pot sau nu pot să efectueze copii private.

În continuare, aceasta solicită să se stabilească, în esență, dacă Directiva 2001/29 trebuie interpretată în sensul că impune statelor membre care optează pentru un astfel de mecanism să se asigure, în același mod ca atunci când preferă instituirea unei redevențe, că costul acestuia este suportat, direct sau indirect, de persoanele care se consideră că au cauzat un prejudiciu titularilor de drepturi pentru motivul că efectuează sau au capacitatea să efectueze copii private. În cazul unui răspuns negativ, această instanță ridică problema dacă stabilirea în avans pentru fiecare exercițiu bugetar a sumei alocate plății compensației echitabile achitate titularilor de drepturi permite să se garanteze caracterul echitabil al acestei compensații.

În aceste condiții, Tribunal Supremo a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele **întrebări preliminare**:

„1) Un sistem de compensație echitabilă pentru copia privată care, pe baza estimării prejudiciului cauzat efectiv, este finanțat din bugetul de stat, fără a fi astfel posibil să se

¹ Curtea Supremă, Spania.

garanteze că valoarea acestei compensații este suportată de utilizatorii de copii private, este conform cu articolul 5 alineatul (2) litera b) din Directiva 2001/29?

2) În cazul unui răspuns afirmativ la întrebarea anterioară, faptul că suma totală alocată în bugetul general de stat pentru compensația echitabilă pentru copia privată trebuie să fie fixată în limitele bugetare stabilite pentru fiecare exercițiu financiar, deși este calculată în funcție de prejudiciul cauzat efectiv, este conform cu articolul 5 alineatul (2) litera b) din Directiva 2001/29?”

Cu privire la întrebările preliminare

Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 5 alineatul (2) litera b) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că se opune unui sistem de compensație echitabilă pentru copia privată care, precum cel în discuție în litigiul principal, este finanțat din bugetul general de stat, fără a fi astfel posibil să se garanteze că valoarea acestei compensații echitabile este suportată de utilizatorii de copii private.

În această privință trebuie arătat, în primul rând, că, potrivit articolului 5 alineatul (2) litera b) din Directiva 2001/29, statele membre pot să prevadă o excepție sau o limitare de la dreptul exclusiv de reproducere prevăzut la articolul 2 din această directivă, în cazul reproducerilor pe orice suport realizate de o persoană fizică pentru uz personal și în scopuri care nu sunt direct sau indirect comerciale, cu condiția ca titularii acestui drept exclusiv să primească o compensație echitabilă care să țină cont de măsurile tehnice vizate la articolul 6 din directiva menționată¹.

Astfel cum reiese din considerentele (35) și (38) ale Directivei 2001/29, această dispoziție transpune voința legiuitorului Uniunii Europene de a stabili un sistem special de compensare a cărui aplicare este declanșată de existența unui prejudiciu cauzat titularilor de drepturi, ce dă naștere în principiu obligației de „despăgubire” sau de „compensare” a acestora din urmă².

În consecință, în cazul în care statele membre decid să instituie excepția privind copia privată prevăzută de dispoziția menționată în dreptul lor intern, acestea sunt obligate în special să prevadă plata unei compensații echitabile în favoarea titularilor de drepturi³.

Pe de altă parte, Curtea a subliniat deja că, pentru a nu se admite că articolul 5 alineatul (2) litera b) din Directiva 2001/29 este lipsit de efect util, trebuie să se considere că această dispoziție impune o obligație de rezultat statelor membre care instituie excepția privind copia privată, în sensul că acestea sunt ținute să asigure, în cadrul competențelor lor, perceperea efectivă a compensației echitabile destinate despăgubirii titularilor de drepturi⁴.

¹ Denumită în continuare „excepția privind copia privată”.

² A se vedea, în acest sens, Hotărârea din 21 octombrie 2010, *Padawan*, C-467/08, EU:C:2010:620, punctul 41.

³ A se vedea, în acest sens, Hotărârea din 21 octombrie 2010, *Padawan*, C-467/08, EU:C:2010:620, punctul 30, și Hotărârea din 5 martie 2015, *Copydan Båndkopi*, C-463/12, EU:C:2015:144, punctul 19.

⁴ A se vedea, în acest sens, Hotărârea din 16 iunie 2011, *Stichting de Thuiskopie*, C-462/09, EU:C:2011:397, punctul 34, precum și Hotărârea din 11 iulie 2013, *Amazon.com International Sales și alții*, C-521/11, EU:C:2013:515, punctul 57.

În aceste condiții, întrucât respectiva dispoziție nu are decât un caracter facultativ și nu oferă mai multe precizări cu privire la diferiții parametri ai sistemului de compensație echitabilă a cărei instituire o impune, trebuie să se considere că statele membre dispun de o largă marjă de apreciere pentru a delimita acești parametri în dreptul lor intern¹.

În special, revine statelor membre sarcina de a determina care sunt persoanele care trebuie să achite respectiva compensație, precum și de a stabili forma, modalitățile și nivelul acesteia, cu respectarea Directivei 2001/29 și, în sens mai general, a dreptului Uniunii².

Ținând seama de această marjă largă de apreciere și chiar dacă jurisprudența în prezenta hotărâre a fost dezvoltată în contextul sistemelor de compensație echitabilă finanțată printr-o redevență, nu se poate considera că articolul 5 alineatul (2) litera b) din Directiva 2001/29 se opune, de principiu, ca statele membre care au decis instituirea unei excepții privind copia privată să opteze pentru stabilirea, în acest cadru, a unui sistem de compensație echitabilă finanțată nu printr-o astfel de redevență, ci din bugetul lor general.

Astfel, cu condiția ca un asemenea sistem alternativ să asigure plata unei compensații echitabile în favoarea titularilor de drepturi, pe de o parte, și ca modalitățile sale să garanteze perceperea efectivă a acesteia, pe de altă parte, el trebuie considerat, în principiu, compatibil cu obiectivul esențial al Directivei 2001/29, care constă, așa cum reiese din considerentele (4) și (9) ale acesteia, în asigurarea unui nivel ridicat de protecție a proprietății intelectuale și a drepturilor de autor.

În al doilea rând, rezultă din considerentele (35) și (38) ale Directivei 2001/29 că compensația echitabilă prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera b) din această directivă are ca obiect despăgubirea titularilor de drepturi, în mod corespunzător, pentru utilizarea neautorizată a operelor sau a obiectelor lor protejate. Pentru a stabili nivelul acestei compensații, trebuie să se aibă în vedere drept criteriu util prejudiciul cauzat titularului de drepturi respectiv prin actul de reproducere în cauză³.

Rezultă că persoanelor care reproduc opere sau obiecte protejate fără autorizarea prealabilă din partea titularilor de drepturi în cauză și care, procedând astfel, le cauzează un prejudiciu acestora le revine, în principiu, obligația de a repara prejudiciul respectiv prin finanțarea compensației echitabile prevăzute în acest scop⁴.

În această privință, Curtea a precizat că nu este nicidecum necesar ca asemenea persoane să fi efectuat în mod efectiv copii private. Astfel, atunci când aparate sau suporturi de reproducere sunt puse la dispoziția acestora, respectiva punere la dispoziție este suficientă pentru a justifica contribuția lor la finanțarea compensației echitabile prevăzute în favoarea titularilor de drepturi⁵.

¹ A se vedea, în acest sens, Hotărârea din 21 octombrie 2010, *Padawan*, C-467/08, EU:C:2010:620, punctul 37, Hotărârea din 11 iulie 2013, *Amazon.com International Sales și alții*, C-521/11, EU:C:2013:515, punctul 20, și Hotărârea din 5 martie 2015, *Copydan Båndkopi*, C-463/12, EU:C:2015:144, punctul 20.

² A se vedea, în acest sens, Hotărârea din 16 iunie 2011, *Stichting de Thuiskopie*, C-462/09, EU:C:2011:397, punctul 23, Hotărârea din 11 iulie 2013, *Amazon.com International Sales și alții*, C-521/11, EU:C:2013:515, punctul 21, și Hotărârea din 5 martie 2015, *Copydan Båndkopi*, C-463/12, EU:C:2015:144, punctul 20.

³ A se vedea, în acest sens, Hotărârea din 21 octombrie 2010, *Padawan*, C-467/08, EU:C:2010:620, punctul 39.

⁴ A se vedea, în acest sens, Hotărârea din 21 octombrie 2010, *Padawan*, C-467/08, EU:C:2010:620, punctul 45, și Hotărârea din 12 noiembrie 2015, *Hewlett-Packard Belgium*, C-572/13, EU:C:2015:750, punctul 69.

⁵ A se vedea, în acest sens, Hotărârea din 21 octombrie 2010, *Padawan*, C-467/08, EU:C:2010:620, punctele 54-56, precum și Hotărârea din 5 martie 2015, *Copydan Båndkopi*, C-463/12, EU:C:2015:144, punctele 24, 25 și 64.